

rum : Tota die expandit ad te manus suas (*Psal.* LXXXVII, 10) dimitte illam quia clamat post te (*Matth.* xv, 23) : convertere aliquantulum, et deprecabilis esto super eam (*Psal.* LXXXIX, 13). Respice de caelo, et vide, et visita desolatam. Fidelis paranympus, qui mutui amoris conscius, sed non invidus, non suam quaerit, sed Domini gratiam : discurrit medius inter dilectum et dilectam, vota offerens, referens dona. Excitat istam, placat illum. Interdum quoque, licet raro, representat eos pariter sibi, sive hanc rapiens, sive illum adducens : siquidem domesticus est et notus in palatio, nec veretur repulsam, et quotidie videt faciem Patris.

6. Vide autem tu ne quid nos in hac Verbi animæque commistione corporeum seu imaginarium sentire existimes. Id loquimur quod Apostolus dicit, quoniam *qui adheret Deo, unus spiritus est* (*I Cor.* vi, 17). Excessum puræ mentis in Deum, sive Dei pium descensum **1382** in animam, nostris quibus possumus exprimimus verbis, spiritualibus spiritualia comparantes. Itaque in spiritu fit ista conjunctio, quia spiritus est Deus, et concupiscit decorem animæ illius quam forte adverterit in spiritu ambulante, et curam carnis non perficientem in desiderio, præsertim si sui amore flagrantem conspexerit. Non ergo sic affecta et sic dilecta, contenta erit omnino vel illa quæ multis per ea quæ facta sunt, vel illa quæ paucis per visa et somnia facta est manifestatio sponsi, nisi et speciali prærogativa intimis illum affectibus atque ipsis medullis cordis cœlitus illapsum suscipiat, habeatque præsto quem desiderat non figuratum, sed infusum; non apparentem, sed afficientem; nec dubium quin eo jucundiorum quo intus, non foris. Verbum nempe est, non sonans, sed penetrans; non loquax, sed efficax; non obstrepens auribus, sed affectibus blandiens. Faciens est non formata, sed formans; non perstringens oculos corporis, sed faciem cordis lætificans : grata quippe amoris munere, non colore.

7. Non tamen adhuc illam dixerim apparere sicuti est, quamvis non omnino aliud hoc modo exhibeat quam quod est. Neque enim vel sic continue præsto erit, quamvis devotissimis mentibus, sed nec uniformiter omnibus. Oportet namque pro variis animæ desideriis divinæ gustum præsentis variari, et infusum saporem supernæ dulcedinis diversa appetentis animi aliter atque aliter oblectare palatum. Denique advertisti in hoc amatorio carmine quædam mutaverit vultum, et in quanta multitudine dulcedinis suæ coram dilecta dignatus sit transformari; et quomodo nunc quidem instar verecundi sponsi sanctæ animæ secretos petat amplexus, et oculis delectetur; nunc vero in oleo et unguentis medicum exhibere appareat, nimirum propter teneras et infirmas animas istiusmodi adhuc indigentes fomentis et medicamentis : unde et delicato adolescentularum nomine designantur. Si musitet quis, audiet quia *non est opus sanis medicus, sed male habentibus* (*Matth.* ix, 12). Nunc rursus

quasi viator quispiam itinerantibus sponsæ simul atque adolescentulis sese associans, jucundissimis confabulationibus suis a labore viæ omnem relevat comitatum, ita ut eo discedente loquantur : *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis* de Jesu, dum loqueretur nobis in viâ? (*Luc.* xiv, 32.) Facundus comes, qui in sermonum et morum suavitate suorum, tanquam in quadam suaveolentia spirantium unguentorum, post se currere faciat universos : unde et dicunt, *In odore unguentorum tuorum curremus* (*Cantic.* i, 3). Item aliquando occurrens, quasi prædices aliquis paterfamilias, qui in domo sua abundet panibus : imo tanquam rex magnificus et potens, qui sponsæ pauperis videatur pusillanimitatem erigere, provocare cupiditatem, demonstrans illi omnia desiderabilia gloriæ suæ, divitias torcularium ac promptuariorum, hortorum et agrorum copias, demum etiam introducens eam in ipsa secreta cubiculi. Nimirum confidit in ea cor viri sui, et non est ex omnibus quod ab illa existimet abscondendum, quam redemit inopem, probavit fidelem, amplexatur amabilem. Atque ita non cessat, sive hoc, sive illo modo interno, jugiter apparere conspectui quaerentium se, ut sermo impleatur, quem dixit : *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi* (*Matth.* xxviii, 20).

8. Et in his omnibus suavis et mitis, et multæ misericordiæ. Nam in oculis quidem affectuosum et blandum, in oleo autem et in pigmentis atque unguentis clementem et affluentem visceribus pietatis et compassionis : porro in via hilarem, affabilem, plenum gratiæ et solatii; in ostensione vero divitiarum ac possessionum munificum se ac largum pro regia liberalitate remuneratorem demonstrat. Ita per omnem hujus carminis textum reperies Verbum istiusmodi similitudinibus adumbrari. Unde ego puto id significatum apud prophetam, ubi ait, *Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus; in umbra ejus 1383 vivemus inter gentes* (*Thren.* iv, 20) : quod scilicet videamus nunc per speculum et in ænigmatate, et needum facie ad faciem. At istud sane donec vivimus inter gentes : nam inter angelos aliter; quando jam indifferenti omnino felicitate cum ipsis videbimus eum et nos, sicuti est, hoc est in forma Dei, et non in umbra. Quomodo namque apud veteres quidem umbram figuramque dicimus existisse, nobis autem per gratiam Christi in carne præsentis ipsam per se illucescere veritatem; ita nos quoque respectu futuri sæculi in quadam interim veritatis umbra vivere non negabit, nisi qui non acquiescit Apostolo dicenti, *Ex parte cognoscimus, et ex parte prophetamus* (*I Cor.* xiii, 9); et illud, *Non arbitror me comprehendisse* (*Philipp.* iii, 13). Quomodo enim non est distinctio ejus qui per fidem ambulat, et illius qui per speciem? Ergo justus ex fide vivit (*Habac.* ii, 4), beatus exultat in specie : et ideo sanctus homo vivit interim in umbra Christi, sanctus angelus in splendore vultus gloriæ gloriatur.

9. Et bona fidei umbra, quæ lucem temperat oculo caliganti, et oculum præparat luci; scriptum est

enim : *Fide mundans corda eorum* (*Act.* xv, 9). Fides itaque lucem non exstinguit, sed custodit. Quidquid sane est illud quod videt angelus, hoc mihi umbra fidei servat, fideli sinu repositum, in tempore revelandum. Annon expedit tenere vel involutum, quod nudum non capis? Denique et Mater Domini vivebat in umbra fidei, cui dictum est : *Et beata quæ credidisti*, Habuit et de Christi corpore umbram, quæ audivit : *Et virtus Altissimi obumbrabit tibi* (*Luc.* i, 35, 45). Nec enim vilis umbra, quæ de virtute Altissimi formatur. Et vere virtus in carne Christi, quæ virgini obumbravit, ut quod impossibile erat mortali feminæ, objectu tamen involucri vivifici corporis ferret præsentiam majestatis, et lucem sustineret inaccessibilem. Virtus plane, in qua omnia contraria fortitudo debellata est; et virtus et umbra fugans dæmones, tutans homines; aut certe virtus vegetans, umbra refrigerans.

10. Vivimus proinde in umbra Christi, qui per fidem ambulamus, et carne ipsius pascimur ut vivamus. Caro enim Christi vere est cibus (*Joan.* vi, 56). Et vide ne propterea etiam nunc describatur hoc loco apparens, tanquam in schemate pastoralis, ubi illum sponsa, quasi unum quempiam de pastoribus videtur alloqui, dicens : *Indica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie*. Bonus Pastor, qui animam suam dat pro ovibus suis (*Joan.* x, 11) : animam pro illis, carnem illis; illam in pretium, istam in cibum. Res mira! ipse pastor, ipse pas-cua est, ipse redemptio. Verum sermo in longum pergit, quoniam locus amplus est, et grandia continent, et non explicabitur paucis; atque hæc necessitate videtur mihi jam rumpendus potius quam finiendus. Oportet autem, ut, quoniam materia peudet, memoria vigilet; quatenus ubi pausat erit, inde mox resumatur et pertractetur, prout Dominus dabit, Jesus Christus sponsus Ecclesiæ, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XXXIII.

Qualiter Christus suscipitur ab anima sancta tanquam sponsus, et ab anima infirma tanquam medicus. Item de differentia cogitationum, unde orientur.

1. *Indica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie* (*Cant.* i, 6). Hic sumus, hinc progredimur. Sed antequam tractari incipiat visio ista et allocutio, recapitulandum breviter arbitror de aliis visionibus quæ præcesserunt, quomodo nobis aptari spiritualiter possint pro votis et meritis singulorum, ut apprehensis illis, si tamen hoc datum fuerit, facillior et in hujus discussione eluceat intellectus. Verum id difficillimum. Nam etsi illa verba, quibus ipsæ visiones seu similitudines describuntur, sonare corpora atque corporea videantur; spiritualia tamen sunt quæ nobis ministrantur in his, ac per hoc in spiritu quoque causas et rationes earum oportet

(197) *Labore deest in quibusdam manuscriptis.*

inquiri. Et quis idoneus investigare et comprehendere tam multos animæ affectus profectusque, **1384** quibus hæc de præsentia sponsi tam multiformis gratia dispensatur? Tamen si intremus ad nos, et Spiritus sanctus in lumine suo dignetur ostendere nobis, quod opere suo non dedignatur assidue acitare in nobis, puto non omnino non in his sine intellectu remansuros. Confido enim non accepisse nos spiritum hujus mundi, sed Spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quæ a Deo donata sunt nobis (*I Cor.* ii, 12).

2. Ergo si cui nostrum cum sancto Propheta adhærere Deo bonum est (*Psal.* LXXII, 28), et, ut loquar manifestius, si quis in nobis est ita desiderii vir, ut cupiat dissolvi et cum Christo esse, cupiat autem vehementer, ardentem sitiit, assidue meditetur; is profecto non secus quam in forma sponsi su cupiet verbum in tempore visitationis, hora videlicet qua se astringi intus quibusdam brachiis sapientiæ, atque inde sibi infundi senserit sancti suavitate amoris. Siquidem desiderium cordis ejus tribuetur ei, etsi adhuc peregrinanti in corpore, ex parte tamen, idque ad tempus, et tempus modicum. Nam cum vigiliis, et obsecrationibus, et multo labore (197) et imbre lacrymarum quæsitus adfuerit, subito dum teneri putatur elabitur; et rursus lacrymanti et insectanti occurrens, comprehendi patitur, sed minime retineri, dum subito iterum quasi e manibus evolat. Etsi insititerit precibus et fletibus devota anima, denuo revertetur, et voluntate laborum ejus non fraudabit eam; sed rursus mox disparebit, et non videbitur, nisi iterum toto desiderio requiratur. Ita ergo et in hoc corpore potest esse de præsentia sponsi frequens lætitia, sed non copia; quia etsi visitatio lætificat, sed molestat vicissitudo. Et hoc tandiu necesse est pati dilectam, donec semel posita corporeæ sarcina molis, avolet et ipsa levata pennis desideriorum suorum, libere iter carpeas per campos contemplationis, et mente sequens expedita dilectum quocunque ierit.

3. Nec tamen vel in transitu præsto erit sic omni animæ, nisi illi duntaxat, quam ingens devotio, et desiderium vehemens, et prædulcis affectus sponsem probat, et dignam, ad quam gratia visitandi accessurum Verbum decorem induat, formam sponsi accipiens. Qui enim nondum invenitur ita affectus, sed compunctus magis actuum recordatione suorum, loquens in amaritudine animæ suæ dicit Deo : *Noli me condemnare* (*Job.* x, 2); aut forte etiam adhuc periculose tentatur a propria concupiscentia abstractus et illectus : hic talis non sponsum requirit, sed medicum; ac per hoc non oscula quidem vel amplexus, sed tantum remedia vulneribus accipiet suis, in oleo utique et unguentis. Annon sæpè numero sic sentimus, et sic experimur oranæ nos, qui nostris quotidie adhuc excessibus tentamur præsentibus, mordemur præteritis? A quanta me

amaritudine frequenter liberasti adveniens, Jesu bone? Quoties post anxios fletus, inenarrabiles gemitus et singultus, sauciam conscientiam meam unxisti unctione misericordiae tuae, et oleo laetitiae perfudisti? Quoties me oratio, quem pene desperantem suscepit, reddidit exultantem, et praesumentem de venia? Qui similiter afficiuntur, ecce hi sciunt, quod vere medicus sit Dominus Jesus, qui sanat contritos corde, et alligat contritiones eorum (Psal. CXLVI, 3). Qui experti non sunt, credant inde eidem ipsi dicenti: *Spiritus Domini unxit me, ad evangelizandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde* (Isa. LXI, 2; Luc. IV, 17, 21). Si adhuc dubitant, accedant certe et probent, et sic in semetipsis discant quid sit: *Misericordiam volo, et non sacrificium* (Matth. IX, 13). Sed videamus et reliqua.

4. Sunt qui in studiis spiritualibus fatigati, et versi in tempore, atque in defectu quodam spiritus positi, ambulant tristes vias Domini, corde arente et taedente accedunt ad quaeque injuncta, frequenter murmurant; longos dies, longas conqueruntur et noctes, loquentes cum sancto Job: *Si dormiero, dicam: Quando consurgam? et rursum exspectabo vesperam* (Job. VII, 4). Ergo ubi contingit tale aliquid pati, si misertus Dominus appropiet nobis in via qua ambulamus, et incipiat loqui de caelo qui de caelo est, nec non favorable quidpiam cantare nobis **1385** de canticis Sion, narrare etiam de civitate Dei, de pace civitatis, de aeternitate pacis, de statu aeternitatis: dico vobis, erit pro vehiculo animae dormitanti et pigritanti laeta narratio, ita ut pellat omne fastidium ab animo audientis, et a corpore fatigationem. An tibi aliud vel pati, vel petere ille videtur, qui ait: *Dormitavit anima mea praetadio, confirma me in verbis tuis?* Et nonne cum obtinuerit, clamabit: *Quomodo dilexi legem tuam, Domine! tota die meditatio mea est?* (Psal. CXVIII, 97, 28.) Sunt enim quaedam verba Verbi sponsi ad nos, nostrae meditationes de ipso et ejus gloria, elegantia, potentia, majestate. Non solum autem, sed et cum avida mente versamus testimonia ejus et judicia oris ejus, et in lege ejus meditatur die ac nocte; sciamus pro certo adesse sponsum, atque alloqui nos, ut non fatigemur laboribus, sermonibus delectati.

5. Tu ergo, cum tibi aliqua talia volvi animo sentis, non tuam putes cogitationem, sed illum agnosce loquentem, qui apud prophetam dicit: *Ego qui loquor justitiam* (Isa. LXIII, 1). Simillima enim sunt nostrae cogitata mentis sermonibus Veritatis in nobis loquentis; nec facile quis discernit, quid intus pariat cor suum, quidve audiat, nisi qui prudenter advertit Dominum in Evangelio loquentem, quia *de corde exeunt cogitationes malae* (Matth. XV, 19); et illud: *Quid cogitatis mala in cordibus vestris?* (Matth. IX, 4.) Et: *Qui loquitur mendacium, de suo loquitur* (Joan. VIII, 44). Apostolus autem: *Non quod sufficientes*, inquit, *simus cogitare aliquid a*

nobis tanquam ex nobis (subaudis [Tiraq. subaudi] bonum); *sed sufficientia nostra ex Deo est* (II Cor. III, 5). Cum ergo mala in corde versamus, nostra cogitatio est; si bona, Dei sermo est. Illa cor nostrum dicit, haec audit. *Audiam*, ait, *quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam* (Psal. LXXXIV, 9). Itaque pacem, pietatem, justitiam Deus in nobis loquitur; nec talia nos cogitamus ex nobis, sed in nobis audimus. Caeterum homicidia, adulteria, furta, blasphemiae, et his similia, de corde exeunt (Matth. XV, 19): nec audimus ea, sed dicimus. Denique *dixit insipiens in corde suo: Non est Deus* (Psal. XIII, 1). Et propter hoc *irritavit impius Deum*, quia *dixit in corde suo: Non requireret* (Psal. IX, 13). Sed est praeterea quod

corde quidem sentitur, non tamen cordis est verbum. Nec enim de corde exit, sicut nostra cogitatio, sed neque illud est quod ad cor fieri diximus, verbum videlicet Verbi, cum sit malum. Immittitur autem a contrariis potestatibus, sicut fiunt immissiones per angelos malos; quale, verbi causa, fuit quod legitur misisse in cor diabolus, ut traderet Dominum Judas Simonis Iscariotis (Joan. XIII, 2).

6. Verum quis ita vigil et diligens observator motionum internarum suarum, sive in se, sive et ex se factarum, ut liquido ad quaeque illicita sensa cordis sui discernat inter morbum mentis, et morsum serpentis? Ego nulli hoc mortalium possibile puto, nisi qui illuminatus a Spiritu sancto speciale accepit donum illud quod Apostolus inter caetera charismata quae enumerat, nominat discretionem spirituum (I Cor. XII, 10). Quantumlibet enim quis, secundum Salomonem, omni custodia servet cor suum (Prov. IV, 23), et omnia quae intra se moventur vigilantissima intentione observet; etiamsi diuturnum forte in his habuerit exercitium et frequens experimentum, non poterit tamen ad purum in se dignoscere discernere ab invicem malum innatum, et malum seminatam. Nam *delicta quis intelligit?* Nec multum refert nostra scire, unde inest nobis malum, dummodo inesse sciamus: vigilandum potius et orandum undecunque sit, ne consentiamus. Denique orat propheta contra utrumque malum, dicens: *Ab oculis meis munda me Domine, et ab alienis parce servo tuo* (Psal. XVIII, 13, 14). Et ego, non possum tradere vobis quod non accepi. Non autem accepi, fateor, unde assignem certam notionem inter partum cordis, et seminarium hostis. Quippe utrumque malum, utrumque a malo; utrumque in corde, sed non utrumque de corde. Hoc totum certum mihi in me, etsi incertum quid cordi, quid hosti **1386** tribuam. Et id quidem, ut dixi, absque periculo.

7. Sed sane est ubi periculose, imo damnabiliter erratur, atque ibi merito nobis certa praefigitur regula, ne quod Dei est in nobis, demus nobis, putantes Verbi visitationem nostram esse cogitationem. Ergo quantum distat bonum a malo, tantum

ista duo a se: quoniam nec de Verbo malum, nec de corde exit bonum, nisi quod prius forte de Verbo conceperit; quia non potest bona arbor malos fructus facere, nec arbor mala fructus bonos (Matth. VII, 18). At satis dictum esse credo quid Dei, quid nostrum in nostro sit corde; nec superflue, ut arbitrator, sed ut sciant inimici gratiae (198), absque gratia nec ad cogitandum bonum sufficere cor humanum, sed sufficientiam ipsius ex Deo esse; Dei vocem, bonum quod cogitatur, non cordis prolem existere. Tu ergo si vocem ejus audis, non jam nescias unde veniat, aut quod vadat; sciens quia a Deo exit, et ad cor vadit. Vide autem quomodo verbum quod egreditur de ore Dei non revertatur ad eum vacuum, sed prosperetur et faciat omnia ad quae misit illud, ut dicere possis et tu, quia *gratia Dei in me vacua non fuit* (I Cor. XV, 10). Felix mens, cui Verbum individuus comes, ubique se affabile praebet, cujus indesinenter oblectata suavitate facundiae, a carnis molestiis et vitiis sese vindicet omni hora, redimendo tempus a diebus malis (Ephes. V, 16). Non lassabitur, non molestabitur; quoniam, sicut dicit Scriptura: *Non contristabit justum, quidquid ei acciderit* (Prov. XII, 21).

8. Jam vero magni Patrisfamilias seu regiae majestatis schema apparere existimo his qui, accedentes (alias, ascendentes) ad cor altum, de majori spiritus libertate et puritate conscientiae magnanimo facti, consueverunt audere majora, inquieti prorsus et curiosi secretiora penetrare, et apprehendere sublimiora, et tentare perfectiora, non modo sensuum, sed et virtutum. Hi enim pro fidei magnitudine digni inveniuntur qui inducantur in omnem plenitudinem; nec est omnino in omnibus apothecis sapientiae a quo Deus scientiarum Dominus arcendos censeat cupidos veritatis, vanitatis non conscios. Talis erat Moyses, qui audebat dicere Deo: *Si inveni gratiam in oculis tuis, ostende mihi te ipsum* (Exod. XXXIII, 13, 18). Talis Philippus, qui sibi et suis condiscipulis Patrem flagitabat ostendi (Joan. XIV, 8): talis et Thomas, qui nisi sua manu tangeret vulnus et fossam latus, credere recusabat (Joan. XX, 25). Pusilla fides, sed de magnitudine animi miro modo descendens (199). Talis quoque David, qui et ipse dicebat Deo: *Tibi dixit cor meum: Exquisivit te facies mea; faciem tuam, Domine, requiram* (Psal. XXVI, 8). Tales itaque magna audent, quoniam magni sunt: et quae audent,

(198) Abaelardum, ut puto, intelligit, qui gratiam Christi pene ad rationem et exemplum redigebat, ut dictum est tomo III, in Opusculum XI.

(199) Quomodo ex animi magnitudine, si ex fidei pusillitate? Verum in hac apostoli Thomae sententia S. Bernardus duo distinguit: unum, quod credere detrectavit, in quo fidei defectus est; alterum, conditio sine qua credere recusavit, nimirum nisi videret cicatrices vulnerum: quod cum magnum quiddam sit, ad animi refertur magnitudinem, cujus est magna audere. Huic Bernardi interpretationi maxime favet sermo 162, in Appendice ad Opera S. Augustini,

obtinent juxta verbum promissionis ad ipsos, quod est istiusmodi: *Quemcunque locum calcaverit pes vester, vester erit* (Deut. XI, 24). Magna siquidem fides magna meretur; et quatenus in bonis Domini fiducia pedem porrexeris, eatenus possidebis.

9. Denique Moysi ore ad os loquitur Deus; et palam, non per aenigmata et figuras Dominum videre meretur, cum prophetis aliis tantum in visione apparere se dicat, et per somnium loqui (Num. XII, 6-8). Philippo quoque secundum petitionem cordis sui ostensus est Pater in Filio, in eo procul dubio quod incontinenti audivit: *Philippe, qui videt me, videt et Patrem*; et, *Quia ego in Patre, et Pater in me est* (Joan. XIV, 9, 10). Sed et Thomae juxta desiderium cordis ejus palpandum se praebuit (Joan. XX, 27), et voluntate laborum ejus non fraudavit eum. Quid David? nonne et ipse voto se non omnino fraudari significat, ubi ait non daturum se somnum oculis suis, nec palpebris suis dormitationem, donec inveniret locum Domino? (Psal. CXXXI, 4, 5). Igitur istiusmodi magnis spiritibus magnus occurret Sponsus, et magnificabit facere cum eis, emittens lucem suam, et veritatem suam, eosque deducens et adducens in montem sanctum suum, et in tabernacula sua, ita ut dicat qui ejusmodi est: *Quia fecit mihi magna qui potens est* (Luc. I, 49). Regem in decore suo videbunt oculi ejus (Isa. XXXIII, 17); praeeuntem se ad speciosa deserti, ad flores rosarum, et lilia convallium, ad amena hortorum, irrigua fontium, **1387** ad delicias cellariorum, et odoramenta aromatum, postremo ad ipsa secreta cubiculi.

10. Isti sunt thesauri sapientiae et scientiae penes sponsum absconditi, haec vitae pascua praeparata in refecionem animarum sanctarum. Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis. Hoc solum admonitus sit, ne solus habere velit quae possunt sufficere pluribus. Propterea enim fortassis post ista omnia sponsus, tanquam pastor apparere describitur, ut proinde admoneatur assecutor taurorum munerum pascendi gregis simpliciorum, qui scilicet tam non valent per semetipsos apprehendere ista, quam non audent sine pastore oves exire in pascua. Denique hoc ipsum sponsa prudenter advertens postulat sibi indicari ubi ipse pascat et cubet sub meridiano fervore, parata (ut quidem ex hoc intelligi datur) pasci et pascere cum illo, et sub illo. Nec enim tutum arbitratur longe agere gregem a summo

in quo sic legitur. « Quamvis igitur modicae fide homo, quamvis imbecillis ingenii christianus, nunquam sollicitudinem suam inquisitioni Thomae equiparare potuisset. Nunquam enim post agnitionem, conversationem, loquelam ausus esset petere, ut etiam tactu Christum perscrutaretur in Christo, et in ipso homine quem cerneret, hominis corpus inquireret, et resurrectionem ejus non tam mirabilem gloria crederet, quam passionis injuria comprobaret, » etc. Ita ibi. Vide eandem sententiam apud Guillel. Sancti-Theoderici abbatem in libro De contemplando Deo, cap. I, n. 3, hic.

Pastore, nimirum ob incursiones luporum, eorum maxime qui veniunt ad nos in vestimentis ovium: et propterea satagit in eisdem cum ipso pariter pascere pascuis, et cubare umbris. Et causam ponit: *Ne incipiam, inquiens, vagari post greges sodalium tuorum.* Ipsi sunt qui se volunt videri amicos sponsi, et non sunt: et cum suos, non illius greges pascere cura sit eis; hinc inde tamen insidiantes dicunt: *Ecce hic est Christus, ecce illic est (Marc. xiii, 21),* videlicet ut multos seducant, et abducant a Christi gregibus, et socient suis. Hoc pro litteræ textu. Jam vero spirituales sensum qui in ea latet sub alio sermonis principio expectate, quidquid illud erit, quod mihi inde vobis orantibus sua misericordia partiri dignabitur sponsus Ecclesiæ Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XXXIII.

De his quæ semper sectanda sunt a mente devota. Quid sit merities, et de quatuor generibus tentationum semper evitandis.

1. *Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie (Cant. i, 6).* Et alius quidam: *Indica, inquit, mihi cur me ita iudices (Job. x, 2).* Ubi non sane sententiam causatur, sed scrutatur causam, erudiri flagellis petens, non erui. Item alius precatur, dicens: *Vias tuas, Domine, demonstra mihi, et semitas tuas edoce me (Psal. xxiv, 4).* Quas dixerit vias vel semitas, manifestat alibi: *Deduxit me, inquit, super semitas justitiæ (Psal. xxii, 3).* Ergo tria ista anima curiosa Dei non cessat inquirere; justitiam, et iudicium, et locum habitationis gloriæ sponsi: tanquam viam in qua ambulet, cautelam qua ambulet, et ad quam ambulet mansionem. De qua mansione sic habes in propheta: *Unam petii, inquit, a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vite mee (Psal. xxvi, 4);* et iterum: *Domine, dilexi decorem domus tue, et locum habitationis gloriæ tuæ (Psal. xxv, 8).* Porro de reliquis duobus: *Justitia et iudicium, ait, præparatio sedis tuæ (Psal. lxxxviii, 15).* Merito tria ista mens devota requirit, utpote sedem Dei, et sedis præparationem. Et pulchre in sponsæ prærogativam concurrunt pariter omnia ad consummationem virtutum, ut de forma justitiæ sit formosa, de iudiciorum notitia cauta, de desiderio præsentiae seu gloriæ sponsi casta. Talem prorsus decet esse sponsam Domini, pulchram, eruditam et castam. Ergo petitio quam ultimam posui; istius est loci. Petit siquidem ab eo quem diligit anima sua, indicari sibi ubi pascatur, et ubi cubet in meridie.

2. Et primo advertit quam eleganter amorem spiritus a carnis discernat affectu, dum dilectum exprimere magis ipsa affectione, quam nomine volens, non simpliciter: *Quem diligo; sed: O, inquit, quem diligit anima mea,* spirituales designans directionem. Deinde quidam eam in loco pascuæ adeo delectet, diligenter attende. Sed nec illud

prætereat te de hora meridiana, et quod is potissimum exploratur locus, in quo qui pascit, cubat simul: quod est magnæ securitatis indicium. Arbitror enim ob hoc additum, *Cubat, quod eo loci minime necesse sit stare, et vigilare super custodiam gregis 1388* quando grex, etiam cubante pastore et pausante sub umbris, libere nihilominus discurret in pascuis. Felix regio, in qua pro libitu oves ingrediuntur et egrediuntur, et non est qui extereat. Quis mihi tribuat videre vos, meque pariter in montibus pasci una cum illis nonaginta novem quæ illic relictæ leguntur, cum pastor earum dignanter ad unam descendit quæ erraverat? (*Matth. xviii, 12.*) Secure procul dubio cubat prope, qui et longe recedere minime dubitavit, sciens quia in tuto eas relinqueret. Merito sponsa illo suspirat, merito inhiat loco pascuæ simul et pacis, sed quietis, sed securitatis, sed exultationis, sed admirationis, sed stuporis. Nam et me miserum, heu! longe agentem et de longe salutantem, en ipsa ejus recordatio ad lacrymas provocat, plane juxta affectionem et vocem dicentium: *Super flumina Babylonis illic sedimus et flevimus, dum recordaremur tui, Sion (Psal. cxxxvi, 1).* Libet exclamare et me cum sponsa pariter et cum Propheta: *Lauda Deum tuum, Sion; quoniam confortavit seras portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te. Qui posuit fines tuos pacem, et adipe frumenti satiat te (Psal. cxxlvii, 12-14).* Quis non illic vehementer cupiat pasci et propter pacem, et propter adipem, et propter satietatem? Nihil ibi formidatur, nihil fastiditur, nihil deficit. Tuta habitatio paradisi, dulce pabulum Verbum, opulenta multa nimis æternitas.

3. Habeo et ego Verbum, sed in carne; et mihi apponitur veritas, sed in sacramento. Angelus ex adipe frumenti saginatur, et nudo saturatur grano; me oportet interim quodam sacramenti cortice esse contentum, carnis fuffure, litteræ palea, velamine fidei. Et hæc talia sunt quæ gustata afferunt mortem, si non de primitiis spiritus quantumcumque accipiant condimentum. Prorsus mors mihi in olla, nisi ex prophetæ farina dulcoretur (*IV Reg. iv, 40, 41*). Denique absque spiritu et sacramento ad iudicium sumitur, et caro non prodest quidquam, et littera occidit, et fides mortua est. Sed spiritus est qui vivificat, ut vivam in eis. At quantalibet sane abundantia spiritus pinguescant ista, non pari omnino jucunditate sumitur cortex sacramenti et adeps frumenti, fides et species (*alias mendose, spes*), memoria et præsentia, æternitas et tempus, vultus et speculum, imago Dei et forma servi. Nempe in omnibus his fides locuples mihi, intellectus pauper. Nunquid vero par sapor intellectui fideique, cum sit in meritum ista, ille in præmium? Vides ergo tantum distare inter pabula, quantum et inter loca; et sicut exaltantur cæli a terra, ita habitantes in eis, bonis potioribus abundare?

4. Festinemus proinde, filii, festinemus ad locum tutiorem, ad pastum suaviorem, ad uberiorem et

fertiliorem agrum. Festinemus ut habitemus sine metu, abundemus sine defectu, epulemur sine fastidio. Tu enim, Domine sabaoth, qui cum tranquillitate iudicas omnia, etiam cum securitate æque omnia ibi pascis. Idem ipse et Dominus exercituum, et pastor ovium. Ergo et pascis, et cubas pariter, sed non hic. Denique stabas cum e cælo prospiceres unam ex tuis oviculis (Stephanum loquor) a lupis circumdari super terram (*Act. vii, 55*). Et propterea, quæso, *indica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie;* hoc est tota die: etenim illa merities tota est dies, et ipsa nesciens vesperam. Et ideo melior dies illa in atriiis tuis super millia (*Psal. lxxxiii, 14*), quia nescit occasum. At matutinum forsitan habuit, cum primum videlicet dies sanctificatus illuxit nobis, per viscera utique misericordiæ Dei nostri, in quibus visitavit nos Oriens ex alto (*Luc. i, 78*). Vere tunc suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui (*Psal. xlvii, 10*), cum in medio umbræ mortis exortus matutini lux orta est nobis, et mane vidimus gloriam Domini. Quanti reges et prophetae voluerunt videre, et non viderunt? Quare? nisi quia nox erat, et necdum venerat illud expectatum mane, cui fuerat repromissa misericordia? Unde et orabat quis dicens, *Auditam fac mihi mane misericordiam tuam, quia in te speravi (Psal. cxlii, 8).*

5. Fuit namque quædam hujus aurora diei, ex quo sol justitiæ per archangelum Gabrielem nuntiatus est terris, et Virgo Deum in utero de Spiritu sancto concepit 1389 et peperit Virgo, ac deinceps, quoad in terris visus est, et cum hominibus conversatus est. Nam usque adeo per totum id temporis lux pusilla, et tanquam lux revera auroræ apparuit, ut diem esse interim apud homines pene universitas ignoraret. Denique si cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent (*I Cor. ii, 8*). Et utique ipsis paucis discipulis dicebatur: *Adhuc modicum lumen in vobis est (Joan. xii, 35);* eo quod aurora esset et initium, vel potius indicium diei, dum Sol adhuc absconderet radios suos, et minime eos spargeret super terram. Paulus quoque dicebat, quoniam *nox præcessit, dies autem appropinquavit (Rom. xiii, 12),* significans esse tunc adhuc adeo modicum lumen, ut propinquasse, quam venisse diem dicere maluerit. Quando autem hoc dicebat? Profecto quando Sol reversus ab inferis, jam se ad alta cæli sustulerat. Quanto magis cum adhuc similitudo carnis peccati instar densæ nubis operiret auroram, juxta omnes nimirum nostri corporis passiones, ita ut neque amara mors, nec crux probrosa defuerit? quanto magis, inquam, tunc exigua tenuisque admodum lux fuit, et quæ de auroræ magis, quam de Solis prodire præsentia videretur?

6. Erat ergo aurora, et ipsa subobscura satis, tota illa Christi videlicet conversatio super terram, usque dum occumbens et rursus exoriens, solaris suæ præsentiae lumine clariori fugavit auroram, et mane facta absorpta est mox in victoria. Denique

habes: *Et valde mane uno sabbatorum veniunt ad monumentum orto jam sole (Marc. xvi, 2).* Annon mane fuit, quando ortus est Sol? Attulit autem novum de resurrectione decorem, et sereniorum solito lucem, quoniam etsi noveramus cum secundum carnem, sed nunc jam non novimus (*II Cor. v, 16*). Est scriptum in Propheta: *Decorem induit, induit fortitudinem, et præcinxit se (Psal. xcii, 1):* quod carnis infirma, tanquam nubila quædam excusserit, stolam gloriæ induens, Sane extunc elevatus est Sol, et sensim demum diffundens suos radios super terram, cæpit paulatim ubique clarior apparere, fervidiorque sentiri. Verum quantumlibet incalescat et invalescat, multiplicet et dilatet radios suos per omnes hujus nostræ mortalitatis curriculum (erit enim nobiscum usque ad consummationem sæculi (*Matth. xxviii, 20*); non tamen ad meridianum perveniet lumen, nec in illa sui plenitudine videbitur modo, in qua videndus est postea, ab his duntaxat, quos hac visione ipse dignabitur. O vere merities, plenitudo fervoris et lucis, solis statio, umbrarum exterminatio, desiccatio paludum, fetorum depulsio! O perenne solstitium, quando jam non inclinabitur dies! o lumen meridianum, o vernalis temperies, o æstiva venustas, o autumnalis ubertas: et, ne quid videar præterisse, o quies et feriatio hiemalis! Aut certe, si hoc magis probas, sola tunc hiems abiit et recessit. Hunc locum, inquit, tantæ claritatis et pacis et plenitudinis indica mihi, ut quemadmodum Jacob adhuc in corpore manens vidit Dominum facie ad faciem, et salva facta est anima ejus (*Gen. xxxii, 30*); vel certe sicut Moyses vidit eum, non per figuras est ænigmata, seu per somnia, uti prophetae alii, sed modo plane præcellenti atque inexperto cæteris, sibi noto et Deo (*Num. xii, 6-8*); vel sicut Isaias revelatis oculis cordis vidit eum super solum excelsum et elevatum (*Isa. vi, 1*); vel etiam quomodo Paulus raptus in paradisiim audivit verba ineffabilia (*II Cor. xii, 4*), et Dominum suum Jesum Christum vidit oculis suis; ita ego quoque te in lumine tuo et in decore tuo per mentis excessum merear contemplari pascentem uberius, quiescentem securius.

7. Nam et hic pascis, sed non in saturitate; nec cubare licet, sed stare et vigilare oportet propter timores nocturnos. Heu! nec clara lux, nec plena refectio, nec mansio tuta: et ideo *indica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie.* Beatam me dicis cum esurio et sitio justitiam (*Matth. v, 6*). Quid hoc ad illorum felicitatem, qui repleti sunt in bonis domus tuæ (*Psal. lxiv, 5*), qui epulantur et exsultant in conspectu Dei, et delectantur in lætitiis? (*Psal. lxxvii, 4*.) Sed et si quid patior propter justitiam, nihilominus 1390 beatam pronuntias (*Matth. v, 9*). Et certe pasci ubi timeas pati jucunditatem habet, sed non securitatem. Porro autem pasci et pati simul, nonne molesta jucunditas est? Omnia mihi hic cedunt citra perfectum, plura præter votum, et tutum